RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Asiantuntijalausunto
HE 36/2019 vp, kuuleminen 22.10.2019

Elintarviketurvallisuusosasto

Pvm/Datum/Date 21.10.2019

Dnro/Dnr/DNo 7369/00.00.01.00.02/2019

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikelain, sekä kasvinsuojelulaineista annetun lain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta, HE 36/2019 vp

Elintarvikelain kokonaisuudistus raukesi maakuntauudistuksen raukeamisen myötä. Hallituksen esitykseen HE 36/2019 elintarvikelain muuttamisesta on kuitenkin sisällytetty toivottuja sisällöllisiä muutoksia, joita on jo käsitelty kokonaisuudistusvalmistelun yhteydessä.

Ruokavirasto kannattaa pääosin ehdotettuja muutoksia ja pitää erityisen tarpeellisena muutoksia, joilla parannetaan viranomaisten keinoja puuttua epätervettä kilpailua edistävään, elintarviketurvallisuutta vaarantavaan tai kuluttajaa harhaanjohtavaan toimintaan. Kokonaan uutena asiana lakiin ehdotetaan elintarvikevalvontaviranomaisille mahdollisuutta saada selvitys yrityksen taloudellisesta luotettavuudesta. Yrityksen taloudellisen luotettavuuden on todettu korreloivan myös yrityksen muiden lakisääteisten vaatimusten, kuten elintarvikevaatimusten, noudattamiseen, joten tietoja voidaan hyödyntää kohdennettaessa elintarvikevalvontaa riskiperusteisesti tai epäilyn perusteella. Myös elintarvikevalvontaviranomaisen mahdollisuudet puuttua etämyyntiin tai keskeyttää tai lopettaa yrityksen toiminta sekä tehdä tarkastuksia myös kotirauhan piirissä ovat erittäin tervetulleita ja vastaavat käytännön elintarvikevalvonnan haasteisiin parantaen valvonnan tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Ruokavirasto kannattaa myös muutoksia, jotka koskevat hygieniapassia, elintarvikeviennin viranomaistehtäviä sekä torjunta-ainejäämien arviointia.

Ensisaapumisvalvonta

Ruokavirasto kannattaa eläimistä saatavien elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin eli ns. ensisaapumisvalvonnan siirtämistä osaksi kuntien tekemää elintarvikevalvontaa. Ensisaapumisvalvonnalla valvotaan muista EU-jäsenvaltioista tuotavien elintarvikkeiden turvallisuutta ml. Suomen EU-liittymissopimuksessa sovittujen salmonellalisävakuuksien toteutuminen. Hallituksen esitykseen on kirjattu Ruokavirastolle valtuudet antaa määräyksiä siitä, mitä tietoja sisämarkkinoiden kautta tulevista eläimistä saatavista elintarvikkeista on viranomaiselle ilmoitettava. Ruokavirasto pitää tärkeänä mahdollisuutta saada sisämarkkinatuonnista tietoja, joiden perusteella valvontaa voidaan kohdentaa riskiperusteisesti ja elintarvikevaara- tai petostilanteissa selvittää sitä, onko Suomeen tuotu em. tuotteita ja jäljittää ne tehokkaasti.

Elintarvikevienti

Ruokavirastolle säädetyt elintarvikevientiin liittyvät viranomaistehtävät tulevat uutena elintarvikelakiin. Näitä tehtäviä on kuitenkin jo tehty Ruokavirastossa, joten niiden sisällyttäminen lakiin ei käytännössä muuta Ruokaviraston tehtäviä.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Asiantuntijalausunto
HE 36/2019 vp, kuuleminen 22.10.2019

Elintarviketurvallisuusosasto

Pvm/Datum/Date 21.10.2019
Dnro/Dnr/DNo 7369/00.00.01.00.02/2019

19 ja 20 § Omavalvonta ja omavalvontasuunnitelma

Ruokavirasto ehdottaa, ettei voimassa olevan elintarvikelain 20 §:ää omavalvontasuunnitelmasta kumottaisi, mutta siitä voitaisiin poistaa sana ”kirjallinen”, mikä vastaisi nykytilan käytäntöä.

Ruokaviraston näkemyksen mukaan omavalvontasuunnitelmasta luopuminen ei vähennä toimijoiden hallinnollista taakkaa vaan lisää sitä sekä tekee viranomaisvalvonnasta työläämpää, sekavampaa ja erittäin haasteellista toteuttaa yhdenmukaisesti, koska valvojan tulisi aina tarkastusten yhteydessä käydä läpi kaikki yrityksen mahdollinen kirjallinen sekä suullinen materiaali suunnitelmasta ja arvioida sen kattavuus, riittävyys ja soveltuvuus kyseisen yrityksen toiminnan riskinhallintaan. Omavalvontasuunnitelmavaatimuksesta luopuminen ei myöskään mahdollista omavalvonnan riittävyyden ja kattavuuden tarkastamista ns. desk top -tarkastuksena etänä, minkä on suunniteltu vähentävän sekä valvojien että yritysten hallinnollista taakkaa.

Elintarvikeketjussa toimivat yritykset – pellolta pöytään – vastaavat siitä, että elintarviketurvallisuus ei vaarannu ja että lopputuotteet ovat turvallisia kuluttajalle. Yritysten on hallittava oman toimintansa riskikohdat sekä valvottava itse sitä, että riskit pysyvät hallinnassa. Tätä varten yritykset tekevät omavalvontaa ja ottavat esim. näytteitä, joilla huolehditaan mm. siitä, etteivät raaka-aineet tai tuotteet saastu haitallisilla kemiallisilla aineilla tai mikrobeilla ja, että niitä säilytetään ja käsitellään niin, ettei elintarviketurvallisuus vaarannu. Voimassa olevassa lainsäädännössä on edellytetty, että yrityksellä on kirjallinen omavalvontasuunnitelma, josta yritystä valvova viranomainen voi tarkistaa, että yrityksellä on riittävä ja yrityksen toimintaan sopeutettu riskinhallintajärjestelmä, jonka toteutusta yritys myös seuraa. Kirjallista omavalvontasuunnitelmaa ei kuitenkaan ole edellytetty, jos yrityksen toiminta on pienimuotoista ja vähäriskistä. Hallituksen esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi kokonaan kirjallisesta omavalvontasuunnitelmasta, mutta yritykseltä edellytettäisiin joka tapauksessa ennalta sovittua suunnitelmaa elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi. Ehdotuksen mukaan yritys voisi korvata kirjallisen omavalvontasuunnitelman erilaisilla muilla dokumenteilla, kuten laatujärjestelmällä, hyvän käytännön ohjeilla ja työohjeilla. Ruokavirasto ehdottaa, että nykyistä käytäntöä, jonka mukaan yrityksellä on oltava omavalvontasuunnitelma, mutta sen ei tarvitse olla kirjallinen, jos yrityksen toiminta on pienimuotoista ja vähäriskistä, jatkettaisiin. Omavalvontasuunnitelmissa on jo mahdollisuuksien mukaan hyödynnetty yrityksen elintarviketurvallisuusriskienhallintaa kuvaavia hallituksen esityksen perusteluissa esimerkkeinä mainittuja muita dokumentteja, joten tältä osin nykytilanne ei muuttuisi. Niiltä osin kuin tarvittavia asioita ei löytyisi muista dokumenteista olisi yrityksen kuitenkin sisällytettävä niiden omavalvonta kirjalliseen omavalvontasuunnitelmaan. Näin valvojan käytössä olisi tarkastuksen yhteydessä tai etänä yksi kooste kirjallisesta materiaalista, mikä helpottaisi merkittävästi sen arviointia, onko omavalvonnassa huomioitu kaikki toimintaan liittyvät riskit ja niiden hallinta. Lisäksi valvojan olisi helpompi tulkita omavalvonnan tuloksia, kun ne olisi mahdollista kytkeä siihen, miten yritys on suunnitellut omavalvontaa tekevänsä.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Asiantuntijalausunto
HE 36/2019 vp, kuuleminen 22.10.2019

Elintarviketurvallisuusosasto

Pvm/Datum/Date 21.10.2019
Dnro/Dnr/DNo 7369/00.00.01.00.02/2019

28 § Hygieniapassitestaaja

Jos termiä ”ulkopuolinen asiantuntija” ei enää käytetä tehtävien siirtämistä koskevassa 36 §:ssä, tulisi hygieniapassitestaajaa koskevaa 28 §:ää muuttaa siten, ettei pykälän 3. momentissa myöskään käytetä kyseistä termiä. ***Ehdotus muotoilusta**: Hygieniapassitestaajiin sovelletaan heidän suorittaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä, mitä 36 §:ssä säädetään.*

36 § Ulkopuolinen asiantuntija

Ruokavirasto on aiemmin lausunut, että pykälän muotoilu on epätäsmällinen eikä vastaa EU:n valvonta-asetuksen (2017/625) tarkoittamaa sisältöä. Ruokaviraston käsityksen mukaan pykälässä tulisi nimenomaan säätää EU:n valvonta-asetuksen tarkoittamasta viranomaistehtävien siirrosta. Tehtävien siirtämisen osalta kansallisessa lainsäädännössä tulisi lakitasolla säätää, mikä taho voi päättää tehtävien siirrosta ja mitä tehtäviä saa siirtää. Ruokavirasto katsoo, että viranomaistehtävien siirto toimeksiannon saaneelle elimelle edellyttäisi valvonta-asetuksen mukaisesti sitä, että Ruokavirasto hyväksyisi elimet, joille valvontaviranomainen voi tehtäviä siirtää. Ruokaviraston lisäksi myös muut valvontaviranomaiset voisivat valtuuttaa luonnollisen henkilön (esim. valtuutetun tarkastajan tai näytteenottajan nimikkeellä) tekemään tarkastuksia tai ottamaan näytteitä.

Ruokavirasto ehdottaa, että pykälä muotoiltaisiin vastaavasti kuin eduskuntakäsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä kasvinterveyslaiksi on esitetty (HE 11/2019 vp, 19 §). Kasvinterveyslailla saatetaan voimaan EU:n valvonta-asetuksen artiklat 28-33 kasvinterveyden valvonnan osalta. Ehdotus muotoilusta:

Tehtävien siirtäminen muulle kuin viranomaiselle

Ruokavirasto ja muut elintarvikevalvontaviranomaiset voivat kirjallisesti nimetä ulkopuolisen luonnollisen henkilön (virkaeläinlääkäri), jolla on tehtävään asianmukainen koulutus, suorittamaan erikseen määritellyt viralliseen valvontaan ja muihin virallisiin toimiin liittyvät tehtävät. Tarkastusten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekee nimennyt viranomainen.

Ruokavirasto ja muut elintarvikevalvontaviranomaiset voivat valvonta-asetuksen 28— 33 artiklassa säädetyillä edellytyksillä kirjallisella toimeksiannolla siirtää viralliseen valvontaan ja muihin virallisiin toimiin liittyviä tarkastuksia, tutkimuksia ja selvityksiä toimielimen tai luonnollisen henkilön suoritettavaksi. Tarkastusten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekee toimeksiannon antanut viranomainen. Ruokavirasto vastaa valvonta-asetuksen 28 artiklan 2 kohdan mukaisesta hyväksymisestä.

Rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sovelletaan myös toimeksiannon saaneeseen luonnolliseen henkilöön ja toimielimen henkilöstöön heidän hoitaessaan tässä laissa, EU:n elintarvikelainsäädännössä tai valvonta-asetuksessa tai niiden nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Asiantuntijalausunto
HE 36/2019 vp, kuuleminen 22.10.2019

Elintarviketurvallisuusosasto

Pvm/Datum/Date 21.10.2019
Dnro/Dnr/DNo 7369/00.00.01.00.02/2019

84 § Rekistereihin merkittävät tiedot/Hygieniapassitestaajat

Ruokavirasto toteaa, että hygieniapassitestaajat toimivat yksityishenkilöinä, jolloin heiltä ei ole tarvetta edellyttää yritys- tai yhteisötunnustietoja. Ruokavirasto ehdottaa myös, että osoitetiedot korvattaisiin yhteystiedoilla, jotka kattaisivat tarvittaessa esim. koti- ja työosoitetiedot, sähköpostit, puhelinnumerot.

Ruokavirasto ehdottaa, että 84 § 4 momentin 1. lause muotoiltaisiin seuraavasti:

Hygieniapassitestaajista rekisteriin merkitään testaajan nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot.

Samoin kyseisen kohdan perustelut ehdotetaan muotoiltavaksi seuraavasti:

84 § 4 momentin perustelut 1. lause:

Pykälän 4 momentin mukaan hygieniapassitestaajista rekisteriin merkitään testaajan nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot.

Osastonjohtaja Leena Räsänen

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7